

צנצנת המן

מעשה מופלא אודות יהודי, צדיק נסתר מצפון ת"א, שנפטור לפני כמה עשרות בשנים. [בשל בקשת המשפחה נמנעתי מפרסום שמון].

בכל ראש חודש הוא היה מגיע בצהרי היום לכולל בבית הכנסת "גבורת ישראל" בתל אביב. פותח ספר, לומד וממתין עד שיסיימו ללמוד. לאחר תפילת מנחה היה ניגש לאברכים ומחלק סך כסף מסויים, כך עשה מדי חודש בחודשו.

עברו שנים, היה זה בחתונת נכדתו בירושלים, הוא ישב במזרח כראוי לסב הכלה. והנה הזדמן לחתונה אחד האברכים מאותו כולל בת"א, ניגש האברך לאחד מבני המשפחה כשארשת תמיהה על פניו ושאלו: "מי היהודי הזה?! אתה מכיר אותו?!"

"זה ראש משפחתנו" השיב "וחלק נכבד מהנמצאים באולם הינם בני משפחתו, ילדיו, חתניו, כלותיו, נכדיו וניניו..."

לאחר פטירתו, בימי השבעה, בא אותו אברך סיפר את הסיפור הנ"ל ואמרו: "אנחנו חשבנו שהוא יהודי גלמוד שאין לו מה לעשות בכסף, שהוא מחלק לנו את דמי הביטוח לאומי שלו, או משהו בדומה לזה..."

טובו של הקב"ה

שני ניסים עשה הקב"ה עם ישראל. ביציאתם ממצרים, במצות שאכלו עד שהחל לרדת המן היה טעם מן, ובכניסתם לארץ ישראל הפסיק המן לרדת ארבעים יום קודם בואם אל ארץ נושבת, ואכלו ממנו כל אותם ימים. (פ"ט)

הביא הגאון רבי יוסף סלנט: שמעתי פעם ממורי חמי, הרה"צ רבי נתן נטע וויס, ששאל לאיזה צורך נעשו שני הניסים הללו?

ואפשר לומר: ידוע ששינוי בהרגלי האכילה של האדם משפיעים עליו לרעה, כפי שנאמר בגמרא 'שינוי וסת, תחילת חולי מעיים'. ועל אחת כמה וכמה המעבר מאוכל חומרי לאוכל רוחני - המן שהיה מאכל מלאכים, ומרוחני לגשמי.

סיפר האדמו"ר מצאנז: לגאון רבי ישעיה צבי הלר, אב"ד פרמפל, נכדו של ה"ברוך טעם" שהיה פיקח וחכם במילי דעלמא, היה קשר עם כומר העיר.

פעם באחת השיחות ביניהם, אמר לו הכומר: 'בזמננו אין האלקים אוהב אתכם היהודים, ויש לי ראייה חותכת לכך, שהרי כשהייתם במדבר ירד לכם לחם מן השמים דבר יום ביומו, ומדוע אין לכם את זה היום, אין זה אלא מפני חטאיכם הרבים'. ענה לו הרב: "וכי מי אמר לך שהיום לא יורד לנו מן מהשמים?!"

והמש"ך ואמר "הלא תראה, פה בעירנו הקטנה דרים כמה מאות משפחות של גויים ועשרות משפחות מבני ישראל, וביניהם כמה בעלי עגלה וכמה חייטים וכמה סנדלרים. גם לו יצטרכו כל בני הכפר לתקן את בגדיהם ונעליהם מדי יום, לא היו יכולים לפרנס את כל בעלי המלאכה, ובמה איפוא מתפרנסים המה?"

אין זאת אלא כי יורד לחם מן השמים, ואם תשאלני למה אין רואים זאת? התשובה היא, נכון, במדבר המן ירד גלוי, אולם כאן אם ירד בגלוי יבואו הגויים פה בפרמפל ויבזזו אותו, לכן יורד המן ישר לתוך כיסו של כל אחד מישראל..."

(בצילא דמזימנותא פנחס תשס"ט - 'שמעתי מאבי כ"ק מרן אדמו"ר זיע"א שסיפר מזקני הגה"ק מרודניק')

ובענין זה סיפר הג"ר מאיר קסלר: "שוחחתי פעם עם אבי, הג"ר שמחה זצ"ל שהיו לו שמונה בנים ושלוש בנות, וכיון שהיה רך לבב, היו דוחקים בו בשידוכים והיה מבטיח בעת גמר השידוך יותר מכפי הרגיל. פעם העזתי לשואלו, הרי ב"ה יש לו ילדים טובים, מדוע הוא מסכים להתחייב יותר?"

וענה לי בחריפותו ותמימותו: "אמור לי, האם ראית את הקב"ה בעיניך? אני בכל שידוך רואה את הקב"ה, ומה הנכם רוצים ממני אודות זה?!" מי שרואה את יד ה' עוזרת לו, מה לו לקמץ! (שם)

לכן הטיב ה' את חסדו עמהם, שבעוגות שהוציאו ממצרים נעשה בהם נס והתעדנו וניתן בהם טעמו הרוחני של המן, כדי שאחר כך לא יהיה השינוי כה גדול.

וכן כשפסק המן מליד השתהה עוד זמן, כדי שיתגשם קצת מרוחניותו ולא יורגש כל כך השינוי מהמן השמימי ללחם הארצי.

(באר יוסף בשלח)

ביום שישי חל יום הזכרון לגאון רבי יוסף צבי סלנט, מגדולי ירושלים, נפטר י' שבט תשמ"א כבן תשעים ושש שנה

רבי יוסף סלנט נהג לברך בלשון זו: 'שכולם יהיה נחת-לגדולים, לקטנים וגם לבינונים.'

נכנס הרה"ח ר' נתנאל רדזינר למרן ה"חזון איש" להתייעץ עמו על שידוך. בין הדברים הזכיר שזה קשה כמו קריעת ים סוף... אמר מרן: **"גם ים סוף נבקע בסוף!"**

(נר לשולחן שבת" מפי הרה"ג נמ"א)

הגה"צ רבי זאב איידלמן כינה את אביו רבי אברהם "הקדוש". אביו ניהל בבריסק עסק של חייטות. פעם בא אליו אדם להתייעץ בענין פרנסה טובה. רבי אברהם יעץ לו בטבעיות להתעסק בחייטות, הדריכו במלאכה והציע לו לפתוח חנות בדיוק למולו, שכן זהו מקום טוב להתפרנס מחייטות...

לאחר שהלך שאלה אותו אשתו: "יעצת לו שיהיה חייט, ניהא, אבל מדוע דווקא מולך?!" ענה לה: "מי שנשלח אלי משמים לחנות לא יבוא אליו, ואם נשלח אליו לא יבוא אליו!" (רבי וולוויל)

'הובא בירושלמי ברכות, כל האומר פרשת המן, מובטח לו שלא יתמעטו מזונותיו.' (משנ"ב א' ה', בפרישה כתב: 'ז"ל מורי, בירושלמי ברכות איתא...')

ולא נמצא ירושלמי כזה, וצ"ע? השיב הגאון רבי חיים קניבסקי שהרבה פעמים מצינו בראשונים שהם קוראים למדרש ירושלמי! (נר לשולחן שבת" מהרה"ג ש"ו, ואכן בהגהות הגרי"פ לתשב"ץ העיר שבירושלמי לפנינו איננו)

קפץ נחשון תחילה לים וקידש את שמו הגדול לעיני כל!
את הים ראה וינוס, כפשוטו...

אחד ממשיחי השקר הראשונים פעל באי כרתים בשנת ד"א ר"ח, 448. משיח השקר ששמו היה משה, טען כי הוא משה רבינו... כיון שהיה ניחן בכושר שכנוע ובחלקלקות לשון הצליח לשכנע יהודים רבים מיושבי האי שהוא משה רבינו, אשר בא לגאול אותם, ולהעלותם לארץ ישראל.

אך זאת ביקש מהם לעשות למען יגאלו. שבחג הפסח יעמדו כולם על שפת הים, ויזנקו אל המים כמו נחשון בן עמינדב בים סוף, ואחרי שיקפצו לתוך המים יעשה להם נס, והם יגיעו לארץ ישראל בדרך פלא... היהודים התמימים שכל כך רצו כבר שיבוא משיח, ושסבלו מהצקות שכניהם הנוצרים, התפתו והאמינו לו.

בחג הפסח יצא משה זה, ועמו המון מאמיניו אל שפת הים, וקפצו אל המים. אך שוד ושבר, במקום נס ופלא טבעו כמה מהם במים העמוקים.

הנס היחיד שכן ארע, שהיו שם דייגים גויים שהצילו ברחמיהם אנשים אחדים, ואספום לסירותיהם. וצעקו לעבר אלו שנשארו על החוף, שלא יקפצו לים, ובגללם ניצלו רבים. הנוכל המשיחי נמלט מכרתים ולא נודע גורלו. ("אגרות א", "משיחי השקר ומתנגדיהם")

נס הקפיצה!

מחנה ינובסקה היה ממדורי השאול בגיהנום הנאצי, מתוך שלש מאות ושמונים אלף אסירים שהיו בו נותרו בחיים "א אנשים! פעם אחר פעם ניצל האדמו"ר הצדיק רבי ישראל מבלזוב באורח פלא ממוות לחיים ממש. סיפר רבי ישראל: בעיצומו של לילה אחד חורפי וקר נשמע פתאום במחנה קול הכרזה מפחיד: "כולם לצאת מן הצריפים החוצה, מי שישאר בפנים יומת ביריה!"

מיד יצאו כולם בבהלה ורצו אל שדה סמוך, בכיוון שהורו להם הזקיפים. אותו שדה היה זרוע במכתשים רחבים ועמוקים שנוצרו מפצצות שנפלו שם בימי מלחמת העולם הראשונה.

פקדו עליהם להסתדר בשורות, ולקפוץ איש איש מעברו האחד של הבור לעברו השני. מי שלא יצליח, יירה בראשו בתוך הבור. המשימה היתה כמעט בלתי אפשרית, ובפרט כשמדובר בשלדי אנשים מעונים וסחוטים, מזי רעב ומוכי מגלבים, שנקראו באמצע שינה טרופה אחרי יום ארוך של עבודת פרך. אולם האכזריים לא הותירו להם ברירה, השורות התקדמו, מאות מאות של יהודים נעו כצללים לעבר פי פחת, רובם נפלו לתוך הבורות ונורו. אחד מאלף הצליח לקפוץ אל שפת הבור.

ליד רבי ישראל עמד יהודי שאינו דתי שהתיידד עמו במחנה, ואמר: "רבי, לשם מה לנו להתאמץ, הרי ממילא נחטיא את שפת הבור, הבה נכנס ישר לתוכו..."

השיבו רבי ישראל: "חס וחלילה, אנחנו נעשה כפי שגזרה חכמתו יתברך, הכל נגזר מן השמים... גם אם נגיע מכאן ישר לעולם האמת נדע לפחות שעשינו את המוטל עלינו... ואם הקב"ה חפץ בחיינו נצליח גם כן לקפוץ!"

התור בשורה התקצר, עוד אחד ועוד אחד, והנה הם עומדים על שפת הבור ממש. הרבי לוחש בשפתותיו תפילה קצרה, היהודי שעמד לצידו נאחז בו בידים רועדות, הרגליים מתרוממות באויר, ולפתע הם מוצאים את עצמם מעברו השני של הבור...

יהודי בוכה מרוב שמחה והתרגשות: "יש אלוקים, יש מנהיג לעולם! בזכותך, רבי, ה' הציל אותי!" ורבי ישראל השיבו: "לא בזכותי, התפללתי וביקשתי להנצל בזכות אבותי הקדושים!" ("שופרא ד'שראל" קונטרס "לעד בבני ישראל")

איש צדיק היה מזקני חכמי בוכרה, מראשוני מנין הותיקין בבית הכנסת "ירחי כלה" בבני ברק, ושמו היה רבי בן ציון רבין.

כאשר היה רתוק למיטת חליו אשר ממנו לא קם, קרא עמו בנו, הג"ר פנחס שליט"א את הפסוקים של קבלת עול מלכות שמים ווידוי כנהוג, והנה להפתעתו החל רבי בן ציון לקרוא בקול נעים שירת "אז ישיר", מתחילתה ועד סופה, ואחר כך החזיר נשמתו הטהורה ליוצרה.

הבן היה סבור כי דעת אביו אינה מיושבת עליו לעת זו, שסבור כי עתה תפילת שחרית. אמנם בימי האבל מצא בספרי מנהגי בוכרה כי מנהגם בעת הפטירה לומר פרשת "שירת הים", משום שממנה רמז לתחיית מתים מן התורה. ("נר לשולחן שבת" יש"כ להרה"ג מ"ו)

יאמר שירת הים בקול ושמחה רבה, וידמה כאילו באותה שעה עובר בים סוף, והאומרה בשמחה מוחלין לו עונותיו! (זוהר בשלח, חרדים ע"ג, משנ"ב י"א י"ז - ז'מפני זה נהגתי לאומרה בניגוני הטעמים - "יוסף אומץ" רפ"א)

שבת בשלח קורין אותה "שבת שירה" (לבוש תרפ"ה א')

מצוה לכל אחד להיות בשמחה גדולה בשבת שירה בהרגשה נעלה... וראיתי שהגאון החידושי הרי"ם רקד בקבלת שבת זו בשמחה רבה ויתירה מכל השנה. ("רמותים צופים" - אליהו זוטא ט"ז)

האדמו"ר רבי יששכר דב מבעלזא אמר שאי אפשר להרגיש טעם בשבת שירה בלא ללמוד מכילתא פרשת בשלח עם פירוש מרכבת המשנה! (לוח "תמידים סדרם" ואני נר לומד "ילקוט מעם לועז" פר' בשלח)

"דברי חיים" ניגש לפני העמוד, ואמר שירת הים פסוק בפסוק. ("דרכי חיים") בקהילות רבות בפסוקי דזמרה קוראים את 'שירת הים' בניגון, ויש שקורין פסוק בפסוק. המנהג הישן ב"אלטנוי שול" בפראג, כשבעל הקורא הגיע ל"אז ישיר" היה שותק, והקהל אומרים כל השירה בקול רם, ואח"כ מתחיל הקורא. (בזמן מהר"ל מפראג - לוח דבר בעת)

אומרים פיוט הגאולה שחיבר רבי יהודה הלוי "יום ליבשה". (לוח) את הקטע "מצרים גאלתנו" אומר הש"ץ בניגון שביעי של פסח, ו"שירה חדשה" בניגון של ברית מילה. (לוח מנהגי בהכנס לבני אשכנז)

בשבת שירה ושביעי של פסח שרים הפיוט: "אשירה כשירת משה... אשירה כשירת מרים, על שפת הים... אשירה כשירת יהושע, בהר הגלבוע... אשירה כשירת דבורה, בהר תבורה... אשירה כשירת חנה, עם בעלה אלקנה... אשירה כשירת ישראל בביאת הגואל". (מנהגי מרוקו)

תחפושת כשרה לפסח...

בני תוניסיה וג'רבה: בשביעי של פסח היו מתפללים בשפת הים שחרית ומוסף. לבית הכנסת היו חוזרים בתהלוכה, אחד התחפש לאהרן הכהן ואחד למשה רבינו, והם הולכים בראש, ובמשך כל הדרך הקהל שרים שירת הים ושירים שונים. בבית הכנסת קראו בתורה ושמעו דרשה מהרב. ("ילקוט מנהגים")

לט"ו בשבט: איך יתכן שיברכו על פירות מאותו עץ ברכות שונות?

גפן - ענבים: העץ, שהחיינו. בוסר: האדמה. מרקחת, סופי ענבים, עלי גפן: שהכל. שימורי לפתן: תלוי בטעם, שהכל או עץ. (או"ח ר"ב) דקל - תמרים: העץ, שהחיינו. לבבות דקל, בוסר: האדמה. נובלות, דבש תמרים: שהכל. (שם ועיי"ש)

י"ץ - הגפן, שהחיינו, הטוב והמטיב. מענבי בוסר, חמוץ במקצת: שהכל (שע"ת ר"ב ב.). חומץ: אינו מברך (משנ"ב ב.). סוחט לפיו: העץ (אור לציון). קרוש: גפן או העץ (פמ"ג פתיחה ה' ברכות). שבע ברכות - ברית - יקנה"ז.

מקצת מושגים לט"ו בשבט...

פרחת: 'הנה נקראו הילדים כן, כהמצא הפרח בתחילת הויית הפרי, כפרחי כהונה'. (רלב"ג איוב ל' י"ב) שהחל לצמוח ולהפריח זקנו, כפרחי כהונה. (מצודת ציון שם) שתי תיבות, פרי חח. (רבינו בחיי, פרשת מקץ) כותבת: שהיו כותבים עם הגלעין של תמר, שיש בו חריץ.

גבעול: גבו על, שכבר נכנס בו הזרע, ולכן נשתבר. (רבינו בחיי ט' ל"א) שעועית: שהיא משעשעת את הלב ומהלכת את בני מעיים. מטמטמת את הלב ומשלשלת בני מעיים. (רבי יונה ירושלמי כלאים א' ור"ש) זמורה: הענף המובחר שבעץ, על שם שמזמרים עמו באילנות אחרים, או שהוא 'זמרת הארץ', המובחר. ("הכרמל" יאיר אור ב' למלבי"ם)

זלזל: הם ענפים הגדלים שלא לצורך וזוללים את כח העץ. (שם) חוטר ונצר: כאשר נקצץ האילן ונותר הגזע, העולה מן הגזע נקרא חוטר, ואם נקצץ גם הגזע ויעלה משורשיו נקרא נצר. (שם) חידה: איזה יק במשנה ובגמ' קשור למן, ומי השתמש בו? דמאי א', ע"ז י:

כראות ידידי הרה"ג א. דבדה את שכתבתי, הוסיף דברים נחמדים:

רימון בגימטריא עם חמש אותיותיו עולה שבט בדקדוק-1311

רקת זו טבריה, ולמה נקרא שמה רקת, שאפילו ריקנים שבה מלאים מצוות כרימון (מגילה ו.). רבי מאיר קבע ישיבתו בטבריה (ירושלמי מ"ק). וגם על רבי מאיר נאמר רמון מצא, תוכו אכל קליפתו זרק (חגיגה טו.). ונקרא 'בעל הנס', על אותו הנס הידוע 'אלקא דרבי מאיר ענני' (ע"ז יח.). והנה רימון ראשי תיבות רבי מאיר יעשה ניסים ונפלאות! כי מי שאוכל הפרי וזורק הקליפה, שדן כל אדם לכף זכות כדברי ברוריה אשתו - 'יתמו חטאים ולא חוטאים' (ברכות י.), הוא יכול לעשות ניסים!